

ישיבת הקיבוץ הדתי – עין צורים

דף מקורות לשיעור של הרב מאיר ליכטנשטיין

בבא מציעא – דף מספר 2

בס"ד, ג' במרחשוון תשס"ג.

הגדרת אונס

א. הפרשה בתורה

1. עיין בשמות כ"ב, ט-יב.
2. עמוד על היחס בין תיאור המקרים בפסוק ט ובין תיאור המקרה בפסוק יב.
 - מה משמעות פיצול פטור אונס בין שני פסוקים? התייחס גם למבנה פרשה זו.
 - השווה בין פסוקים יא-יב עם בראשית ל"א, לח. עמוד על ההקבלה בין הפסוקים ועל משמעותה.
 - האם הדין אחד בשני הפסוקים או שמא יש הבדל ביניהם בגדרי הדין? עיין בפירושי רש"י ורמב"ן. (להרחבה – יש דיון רחב בזה בפירוש הנצי"ב העמק דבר. אלא שדומני שהוא יובן רק לאחר העיון בסוגיית הגמ' צג:).
3. עיינו במכילתא דר"י פרשה טז, המדרש לפסוק ט ולפסוק יב (כדפי מנחם עמ' 4 שו' 10-23; שם, עמ' 5 שו' 1-21). כמו כן עיינו בדרשות במדרשי ההלכה על המקור לחיוב אבידה.
4. מכילתא דרשב"י לפסוקים הנ"ל (כדפי מנחם עמ' 6 שו' 15-26; עמ' 7 שו' 1-2).
5. נקודות לעיון:
 - פרשנות הפסוקים במדרשי ההלכה השונים.
 - התרשמו מהבדל הסגנון בין שני המדרשים.
 - הבעיות בהגדרת אונס, וההגדרה הניתנת בכל מדרש.

ב. משנה ותוספתא

1. משנה ב"מ פ"ז משניות ח'-י.
2. תוספתא בבא מציעא פ"ח הלכות 15-17 (מה' ר"ש ליברמן עמ' 106).
3. נקודות לעיון:
 - שימו לב לזיקה ההדוקה בין הפסוקים ובין המושגים במקורות אלו.
 - שימו לב לעיצוב הספרותי של מקורות אלו.
 - התייחסו ליחס בין המשנה והתוספתא (מומלץ גם לעיין ביחס למדרשי ההלכה הנ"ל). מומלץ לעיין בתוספתא כפשוטה להלכות אלו.
 - סכמו לעצמכם את הגדרת אונס לפי מקורות אלו.
4. על רקע כל הנ"ל תוכלו להתחיל את העיון בסוגיית הגמרא צג.